

Ciutadans de Catalunya

written by Joan Fonollosa | 3 de febrer de 2021

Amb aquestes paraules, en lloc de l'habitual i esperat "Catalans!", va començar el M.H. President Tarradellas la seva primera allocució des del Palau de la Generalitat al seu retorn de l'exili. Va ser una expressió sorprenent, mai abans sentida, i que després ha estat usada des de diferents sectors amb finalitats i sentits diversos.

El cert, però, és que el M.H. Tarradellas era un murri i tenia una gran experiència; i sabia perfectament una cosa que avui sembla que hem oblidat: no és el mateix "catalans" que "ciutadans de Catalunya". Aquesta és la intenció d'aquest escrit: recordar la diferència entre un concepte i l'altre, i fer una petita taxonomia dels diferents ciutadans que habiten la Catalunya d'avui.

A Catalunya, com a tot país colonitzat, es poden distingir cinc tipus de ciutadans diferents: colonitzadors, colons, colonitzats, indiferents i resistents. M'apresso a dir que això no és una classificació en sentit estricte, sinó més aviat unes categories obertes, amb un munt de matisos entre elles i moltes persones transiten d'una a altra en diferents moments de la seva vida; de fet són estereotips i cadascú pot ser o sentir-se més o menys proper a uns o altres.

Colonitzadors: Són els primers a arribar i els que converteixen el que era un país lliure en una colònia. Són un grup numèricament petit, militars al començament i si tot va bé –per a la potència colonial, és clar– després són complementats i gairebé substituïts per una munió de mestres, capellans, policies, jutges i altres funcionaris, tots ells servidors de la potència colonial, la funció dels quals és, essencialment, mantenir l'*statu quo* de la colònia i mirar d'esborrar-ne les diferències. A vegades això acaba generant situacions grotesques com els mestres francesos que, a deu mil

quilòmetres de París, explicaven a nens de pell de qualsevol color excepte blanca la història dels “nostres ancestres, els gals”. A Catalunya, com a tota colònia amb continuïtat territorial amb la metròpoli, aquestes coses no són tan cridaneres, però es produeixen igualment: els que ens vam educar sota el franquisme en sabíem més del *Cid Campeador* que del rei “Jaime de Aragón”, que al capdavall només havia fet que “recuperar per a Espanya l’obra perduda a la mort del primer” (sic).

A Catalunya la primera onada de colonitzadors va ser el 1714 i després n’han vingut altres més o menys discretes, que n’han mantingut un flux continu, amb un gran pic el 1939.

Colons: Vénen després dels colonitzadors i són gent senzilla, de bona fe, que es traslladen a la colònia fugint de la gana i la misèria a la recerca d’un futur millor. Si tot va com els colonitzadors volen, s’hi acaben instal·lant i a llarg termini ells i els seus fills acaben convertint la colònia en una part més de la metròpoli, indistingible de la resta.

La connotació cultural d’aquest grup fa que vegin com a normal l’obra dels colonitzadors, i facilita que la idea vagi penetrant en la mentalitat dels autòctons, encara que s’hi sentin estranys.

A Catalunya vam tenir una gran onada de colons als anys 1950-60, impulsada explícitament pel franquisme amb la intenció descarada d’ofegar i substituir la cultura catalana. Però Catalunya és un país amb una tradició dues vegades mil·lenària d’integració de nouvinguts i el tret els ha sortit per la culata: molts d’aquells colons o els seus fills i nets són avui indiferents i fins i tot resistents, com veurem.

Els colons d’avui en dia són majoritàriament gent que no procedeix de la península, sinó d’arreu del món, i per tant no són portadors de la cultura colonitzadora, sinó de la seva pròpia i tant els fa integrar-se en una o altra; d’aquí la

importància de parlar català a aquests nouvinguts: a ells els costa igual d'aprendre el català com el castellà i aquesta és una diferència fonamental. Hem de ser conscients que aquí s'hi juga una de les claus del nostre futur.

Un cas especial és el dels colons procedents de l'Amèrica Llatina. Usualment aquestes persones van triar Espanya perquè, posats a emigrar a Europa, s'estalviarien problemes d'idioma; per això, quan en arribar aquí es van trobar amb una realitat diferent, s'ha produït sovint una reacció instintiva de rebuig, que de vegades els ha portat a conduir-se de manera propera als colonitzadors. Una vegada més, la tradició integradora de Catalunya ha sabut superar, mal que bé, aquest obstacle i molts d'ells avui estan integrats fins i tot en les files dels resistents.

Colonitzats: A diferència dels anteriors, aquest grup està format exclusivament per autòctons. Fa cent anys, quan les guerres del Rif, els espanyols van encunyar una expressió molt gràfica per anomenar-los: el "moro amigo". Són persones que, per la causa que sigui –comoditat, xantatge, diners...– han abraçat la causa de la metròpoli. De vegades –no és el cas de Catalunya, si més no majoritàriament– perquè consideren que la cultura de la metròpoli és superior a l'autòctona.

És un grup molt important per als colonitzadors: de fet, la seva feina és aconseguir que la majoria dels autòctons en passin a formar part. Per això utilitzen a bastament els ja colonitzats, els afalaguen i premien, tot i que en el fons els menyspreen. I per això mateix els colonitzats han de fer mèrits constantment, per demostrar que són tan "metropolitans" com ells, tot i que en el fons saben que no ho seran mai. Però no desisteixen i per tal d'aconseguir el reconeixement són capaços d'humiliar-se fins a arribar a extrems lamentables. Tots sabem com es comporten els catalans que volen fer carrera a Madrid: no cal dir noms.

Indiferents: Són autòctons que han aparcat les reivindicacions

nacionals en pro de necessitats més urgents, perquè tenen altres prioritats o, simplement, per mandra. No se senten en absolut de la metròpoli, però tampoc no lluiten per l'alliberament del seu país. Solen guardar en el fons del seu cor, poc o molt encesa, la flama nacional, però ben desada, com un somni més o menys impossible.

Aconseguir que aquest sigui el grup com més nombrós possible entre els autòctons és un dels principals objectius dels colonitzadors: no els han derrotat, però tampoc no fan nosa. A Catalunya aquest objectiu va ser aconseguit durant molts anys gràcies a la socioconvergència: un catalanisme *light*, dirigit per un nucli de colonitzats, que es considerava poc menys que una altra manera de ser espanyols: ni més ni menys que el somni de tot colonitzador espanyol, en espera que la colonització de mitjans del segle passat donés els seus fruits demogràfics.

Resistents: És la població autòctona que, malgrat tot, continua resistint, s'oposa a la colonització i lluita per la llibertat del seu país amb les eines que en cada cas considera oportunes. Molt sovint amb les armes, però aquesta no és una via que agradi als catalans, que en preferim altres: la cultura, l'economia i la política.

Quina és la composició de la ciutadania de Catalunya en aquests moments? Quin percentatge de vots hi ha en cada una de les cinc categories? Me'n guardaré prou de donar xifres, però sí que crec que puc fer una aproximació qualitativa.

Un element important a considerar és el tarannà de la metròpoli. Espanya, com a potència colonitzadora, és un desastre. La seva filosofia de "la cruz y la espada" i el seu instint violent i depredador ha acabat fent que no hagi reeixit la relació amb cap de les seves colònies al llarg de la història. Les independències d'Amèrica del Sud no les van fer els autòctons, sinó els colons. És cert que això també els va passar als anglesos als EUA, però van aprendre de pressa;

Espanya, dos segles després, continua cometent els mateixos errors. Avui la relació d'Espanya amb totes les seves excolònies és, per dir-ho d'alguna manera, tèbia: la *Hispanidad* és un nom buit, res a veure amb el sentiment més o menys difús de comunitat que poden representar la *Commonwealth* o fins i tot la *Francophonie*.

Això i la capacitat integradora de Catalunya ja esmentada ha fet que avui pràcticament cap dels colons arribats els anys 50 i 60 ho sigui encara: la gran majoria –i els seus descendents– són, com a mínim, indiferents i un bon nombre, resistents.

És en aquesta lògica depredadora que cal situar un error històric comès l'any 2010: que una dotzena de senyors –i senyores– amb despatx a Madrid es permetin el luxe de carregar-se un pacte entre Espanya i Catalunya, ja prèviament retallat i, malgrat tot, votat pel poble de Catalunya va ser un insult a la dignitat democràtica d'un poble que, si alguna cosa té, es un sentit democràtic com pocs països d'Europa. Això ha fet que tot el capital d'indiferents acumulat en trenta anys de pujolisme s'hagi volatilitzat i els resistents hagin passat en deu anys d'un 10 o 15% fins a ser gairebé –si és que no ho han superat ja– el 50%.

I damunt d'un error, un altre: si tot indica que al voltant del 80% dels ciutadans de Catalunya són partidaris de resoldre la qüestió amb un referèndum i estan disposats a acceptar-ne el resultat sigui quin sigui, vol dir que el gruix dels antics colons estan en aquesta tessitura. Però Espanya s'hi nega una vegada i una altra: tot el mandat del M.H. President Mas és la història d'un NO continuat i majúscul que deixa el problema sense cap possible sortida política; i vist que és un carreró sense sortida, quan Catalunya tira pel dret engega una maquinària repressiva duríssima que comença amb les estomacades de l'1-0, continua amb el judici contra els onze líders –un judici que saben que acabaran perdent– i continua en una “causa general” juridicoadministrativa que dispara contra tot el que es belluga.

Tot plegat ha fet que el moviment cap a l'extrem resistent s'hagi produït no només en les files dels autòctons "d'abans", sinó també entre els antics colons. Si abans de tot això ja eren majoritàriament indiferents, fins i tot amb un rerefons més espanyol que català, avui un percentatge important d'ells estan disposats a votar independència encara que només sigui per raons econòmiques. Com em va dir una vegada una dona: "Cuando os veo a vosotros [els independentistes] me siento española; pero cuando voy al pueblo, oigo lo que dicen por allá y veo que no me quieren creer, regreso independentista".